

Мигел де Сервантес
ПОУЧИТЕЛНИ НОВЕЛИ

H I S P A N I C A

La presente edición ha sido traducida mediante una ayuda de la Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte de España.

Това издание е преведено с помощ от Главна дирекция книги, архиви и библиотеки на Министерство на образованието, културата и спорта на Испания.

Miguel de Cervantes
“Novelas ejemplares”

Всички права запазени за
© Издателство ИСПАНИКА
тел./факс. 980 70 93
hispanica@bol.bg
София, 1000, ул. “Цар Ив. Шишман” № 17

Водещ редактор: Георги Анастасов

© Превод от испански: Георги Анастасов, Десислава Анастасова,
Стефка Кожухарова, Тодор Нейков

© Запазен знак: Иван Смолянов

Дизайн: Мила Динкова

Коректор: Мария Станимирова

Първо издание: август, 2004

ISBN: 954-91559-1-9

Правен консултант на издателство ИСПАНИКА:
Адвокатска кантора “Арслегис – Русинов и Тошев”
Тел. 02/ 953 15 60

Impreso en Bulgaria

ЦИГАНКАТА

Превод: Десислава Анастасова

Като че ли циганите са родени на този свят, за да бъдат крадци. Техните предци са крадци, самите те растат с крадци, обучават ги за крадци и накрая стават крадци, готови за обир във всяка ситуация, а стремежът да крадат е толкова неотделим от тяхната същност, че си отива единствено със смъртта. Една представителка на тази нация, стара циганка на преклонна възраст, отгледа едно момиче като своя внучка, нарече я Пресиоса¹ и я научи на всички цигански номера, мошеничества и начини за кражба. Пресиоса стана най-добра танцьорка сред циганите и най-красива и умна сред всички тези, които биха могли да спорят за такава слава. Нито слънцата, нито птиците в небесната шир, на които циганите са много по-подвластни, отколкото другите хора, не можеха да засенчат прекрасното ѝ лице и да обгорят нежните ѝ ръце. А некултурната и вулгарна среда, в която бе отгледана, единствено подчертаваше качествата ѝ, съвсем нехарактерни за циганка, и тя блестеше с благовъзпитанието и разума си. Наред с всичко това тя бе непринудена, но съвсем не и неблагоприятна, дотолкова, че в нейно присъствие нямаше циганка, било то стара или млада, която да се осмели да припява сладострастни песни или да изрича лоши думи. Накрая баба ѝ, старата орлица, разбра какво съкровище притежава в лицето на внучката си и реши да остави птичето да излети от гнездото и да се оправя само в живота.

И така Пресиоса порасна, научила много вилянзикос, сехидиляс и саранбадас², но най-много обичаше романсите, които пееше с особено изящество. Лукавата баба разбра, че заедно с младостта и красотата на Пресиоса тези умения единствено биха увеличили перспективите за нейната внучка. Затова направи всичко по силите си, потърси поети и ги намери, защото както за слепите, преструващи се, че правят чудеса, има поети, поделящи милостинята с тях, така се намират и поети, които се приспособяват към циганите и им продават творбите си. Всякакви неща се случват по света и понякога гладът принуждава творците да правят необясними неща.

Пресиоса израсна, обикаляйки Кастиля, а когато навърши петнайсет години, предполагаемата ѝ баба я върна в стария катун в полето на Санта Барбара, където всичко можеше да се продаде и купи и където тя възнамеряваше да намери купувач за стоката си. В деня на света Ана, покровителка и закрилница на Мадрид, Пресиоса се

появи с танц, в който участваха осем циганки, четирима старици, четири момичета и един циганин, изтъкнат танцьор, който бе техен водач. Но макар всички да бяха чисти и добре натъкмени, Пресиоса бе толкова спретната, че очите на всички оставаха в нея. И наред песента на тъпана и кастанетите се надигна мълвата за красотата и изяществото на Циганката, та всички момчетата и мъже тичаха да я зърнат и видят. А когато я чуха да пее, ех, тогава славата ѝ се възнесе до небесата и след взаимно съгласие журито на празненството я обяви за най-добра танцьорка. Дойде моментът да ѝ връчат наградата в църквата “Санта Мария” пред иконата на света Ана и Пресиоса с две дайрета в ръце изпя следния романс:

Дърво прекрасно,
което плод не даде,
годините успеха
с траур да го обгърнат
и желанията чисти
за съпруг му те отнеха.
Това забавяне разсърди
и яда то предизвика
на Праведния горе.
Света земя безплодна
накрая се изпълни
с изобилието цяло,
дето света изхранва.
В монетарницата
отпечатък се създаде
и богът наш му даде
формата човешка.
Майка на една-едничка щерка,
чрез която Господ пожела
величието да покаже
на човешката природа.
Заради вас и заради нея
вие, Ана, сте убежището,
дето лек намират
нашите нещастия.
И без съмнение имате
над внука си влияние
милостиво и справедливо.
Споделяйки властта

във владението свише
заедно с хилядите
брата и сестри.
Каква дъщеря и какъв внук,
за зетя да не говорим! И накрая
за тази справедлива кауза
похвални песни да запеем.
Ала вие, скромна и непорочна,
послужихте за пример
на дъщерята ваша
и сега редом с нея
и с Господ си делите
висините недостижими.

Тези, които слушаха Пресиоса, се възхитиха от песента ѝ. Някои казаха: “Господ да те благослови, момиче!”, а други: “Жалко, че е циганче това девойче! Честно казано, заслужава да бъде дъщеря на някой знатен господин.” Имаше и други, грубияни, които възкликнаха: “Оставете хлапачката да порасне, пък ще я видим тогава! На бас, че плете в себе си тънка мрежа, за да лови мъжките сърца!”...

Приключи празненството в чест на света Ана и Пресиоса се почувства уморена, но за това пък красотата, изтънчеността и танцът ѝ бяха тъй прехвалени, че слуховете за нея стигнаха чак до кралския двор. Изминаха петнайсет дни и тя отново се появи в Мадрид, придружена от три други девойки. Всички те носеха дайрета и бяха подготвили нов танц, много романси и весели песнички, но нито една от тях непочтена, защото Пресиоса не би допуснала в нейно присъствие да се изпълняват неприлични песни. От нея нито за миг не се отделяше старата циганка - като будна стража, трепереща да не изчезне от погледа ѝ. Наричаше Пресиоса своя внучка, а тя от своя страна я считаше за своя баба. Започнаха да танцуват от сенчестата страна на улица “Толедо”, а тези, които ги следваха, се разположиха в кръг около тях. Докато извиваха снаги, старата циганка молеше минувачите за милостиня. И заваляха върху нея грошове и петачета, защото красотата притежава силата да събужда заспалото човеколюбие. Когато танцът приключи, Пресиоса каза:

- Ако ми дадете четири петачета, ще ви изпея чуден романс, в който се разправя как нашата кралица Маргарита тръгна на литургия във Ваялдолид и стигнала до Свети Йоренте. Уверявам ви, че е прочут и е написан от талантлив поет.

ИСПАНСКА КЛАСИКА

Мигел де Сервантес и Сааведра (1547-1616) е несъмнено най-голямата фигура в испанската литература и един от най-великите писатели на всички времена. И въпреки че неговият творчески гений кулминира в неповторимия шедьовър "Дон Кихот", то "Поучителни новели", публикувани за първи път през 1613 г. - непосредствено преди излизането на втората част на историята за знаменития идалго, са едни истински литературни бисери заради изящността на изказа, силата на внушението и простотата на повествованието.

Изданието включва пълен превод на всичките дванадесет "Поучителни новели", като по този начин се слага край на дългото пътуване на творчеството на Сервантес към българските читатели.

"Испаника" посвещава тази книга на паметта на големия български испанист и преводач Тодор Нейков, довел до нас преводите на "Дон Кихот" и на две от новелите, включени в настоящото издание.